

570 Examen Confessorum. Tom. II. Pars II.

concessis) quibuscumque personis, quavis condicione, & dignitate fulgentibus, & qualificatis omnino dicendum est, non excusari a prædicta excommunicatione. Inquistores legendo libros hereticos, nisi Inquisitor Generalis dumtaxat quia hunc solum excipiunt dicta Pauli, & Urb. decreta, qua sunt apposta in indice librorum prohibitorum edito Hispal. anno 1632.

391 Qui in q. 79. concedit, posse Episcopos legere libros hereticorum, & dare facultatem alii eos legendi in casu necessitatis: quia in casibus necessitatis potest Episcopus circa casus Pontificis.

Loquendo præcise de libris ob alijs causam prohibitis, quam ob haeresim, aut falsi dogmati suspicionem, Homobonus tr. 11. q. 15. ref. 4. concedit, quod non obstante const. Greg. XV. omnes licentias revocante, possint ab Episcopo, aut Inquisitore viris dignis permitti.

Castellus l. 1. q. 13. id concedit solum quoad libros corrigendos; quia Greg. licentias revocando, locutus est de libris prohibitis, nomine quorum veniunt libri simpliciter prohibiti.

Hac duo dicta non approbat Diana p. 11. tr. 8. ref. 62. quia verba Bullæ tam Greg. quam Urb. sunt absoluta, & generalia: imo adducit consuetudinem & observantiam his verbis: Conseruando, & observantia interpretata est verba Bullæ Urb. VIII. non solum includere libros absoluè prohibitos, sed etiam prohibitos, donec corrigantur; pater ex praxi, & stylo Trib. S. Inquis. quod ipsum solum præberet licentiam legendi libros prohibitos, donec corrigantur; nec ullus Episcopus ausus est post Bullam Urb. VIII. & Greg. XV. ratam licentiam præbere.

392 Possunt Inquistores particulares, v. g. Regni Siciliæ, concedere licentiam legendi libros ab ipsis prohibitos.

DIFFICULTAS 1. EST,

393 A n tali licentia possit, qui eam habet, ut ubique terrarum?

Difficultas non procedit de licentia à Sacra Congregatione, aut ab aliquo Inquisitore ab ea ad id deputato concessa; nam quod eam habens possit ubique eos legere, non est dubium, quia est privilegium personale concessum à Superiore universalis, ideoque sequitur personam in omni loco.

394 Sed est difficultas de licentia ab aliquo Inquisitore concessa legendi libros specialiter ab ipso prohibitos, an valeat eam habenti in alijs locis, ubi etiam sunt prohibiti? An scilicet licentia tibi concessa ab Inquisitoribus Regni Siciliæ legendi libros specialiter ab ipsis prohibitos, tibi valeat etiam in Regno Sar-

diniæ, & in alijs locis, ubi pariter iidem libri sunt à propriis Inquisitoribus specialiter prohibiti.

Dixi, si etiam ibi sint specialiter prohibiti, quia si non sunt ibi specialiter prohibiti, certum est te ibi eos legere posse; quia prohibitio librorum facta ab Inquisitore alicuius Provinciae, aut loci, non ligat extra illam Provinciam & locum; nam ejus jurisdictione restringitur intra proprium territorium.

395 Affirmant Hieronymus Rodr. in comp. ref. q. 2. n. 2. Emman. Rodr. & Navar. apud Dianam p. 4. tr. 8. ref. 100. 1. quia talis licentia est privilegium personale, personam sequens quocumque vadit, 2. quia talis licentia procedit ex jurisdictione voluntaria, & gratiosa, quæ etiam extra proprium territorium potest exerceri, ut absolvere, dimissorias concedere, &c.

396 Dico tamen, te non posse tali licentia uti in alijs locis, ubi etiam libri sunt specialiter prohibited, Port. ver. Librorum prohibitio num. 4. Leand. de censuris tr. 3. disp. 1. q. 78. quia sunt territoria diversa, & privilegium unius Episcopi derogare non potest præcepto alterius Episcopi.

397 Rationes in oppositum non sunt ponderis; nam prima est vera, quando privilegium non inventum in alijs locis legem contrarium: quia privilegium unius Episcopi, aut Principis non potest derogare præcepto alterius Episcopi, aut Principis; hinc habens licentiam deferendi arma prohibita à Prorege Neapolis, non potest ea deferre in Regno Sicilia.

398 Ad 2. illa jurisdictione est voluntaria, & gratiosa, quæ ex exercere potest extra proprium territorium, quia non præjudicat jurisdictioni Superioris alterius territorii, puta si concedat ibi beneficia: talis est, si concedat dimissorias proprio subditu, ut Ordines suscipiant ab alio Episcopo; quia sic alterius Episcopi jurisdictionem non lèdit, sed potius fovet, submittendo suum subditum alterius jurisdictioni quodammodo ordinando: si militer potest in alieno territorio absolvere, si absolvendus adhuc ibi sit ipsi subditus, juxta dicta num. 207. Non potest autem non subditu, nec dimissorias, nec absolutionem pro alieno territorio concedere; imò sicut licentia audiendi confessiones data tibi ab uno Episcopo, non valet in territorio alterius; ita nec recentia licentia legendi libros prohibitos, non valet in territorio alterius Inquisitoris.

DIE

DIFFICULTAS 2. EST,

399 A n talem potestatem hujusmodi licentias concedendi suis Religiosis habeant Generales Regularium.

Affirmat Peyr. tom. 2. depriv. const. 9. Pauli V. n. 10. dicens Urb. VIII. non revocabile privilegium Regularium; nam tantum loquitur de licentia concessis personis particularibus, non de privilegiis Regularium.

400 Dico tamen, Generales Regularium, etiam Societatis, hujusmodi licentias concedere non posse, Diana p. 3. tr. 13. ref. 49. Bord. in Trib. fidei cap. 14. n. 34. quia Urb. VIII. annulat omnes & singulas licentias, etiam per Constitutiones Apostolicas, & quavis ex causa & quibusvis personis, quomodo libet privilegiatis, concessas; & in fine ab hujusmodi licentias dandis excludit omnes, præter ibi nominatos, ut n. 349. ac proinde omnia privilegia, quæ quoad hoc erant, excludit: tum quia (ut bene advertit Diana). Inquistores adhuc possunt libros prohibitos legere, quia hoc eis competit ex privilegio concessu dignitati, & non personæ, & Bulla Urb. nullavit licentias personis privatis concessas, non privilegia: sicut igitur post Bullam Urb. non possunt Inquistores libros jam prohibitos legere, nec licentiam eos legendi concedere, sic nec possunt Generales Regularium.

His de rationibus Diana cit. ait, se impestrasse, & obtinuisse à Sacra Congr. Univ. Inquisit. licentiam legendi libros quomodo libet prohibitos, & eam registrasse hic Panormi in Tribunal S. Officii die 20. Augusti, 1636.

401 His igitur quinque conditionibus possit, legentes, retinentes, imprimentes, vel defendentes libros hereticorum, censuram Bullæ Coenæ incurront.

C. A. P. U. T. IX.

402 E fere dicitur non solum qui voce sed etiam qui tacitus oculis librū percurrit.

403 Legens, ignorans tamen linguam latinam, aut aliam, qua est liber confessus, nec peccat, nec incurrit censuram Diana p. 1. tr. 11. ref. 36. Bord. in man. consule, sell. 49. n. 12. & 72. & apud ipsum Sanchez, Del Bene, & alii contra Bonac. quia cessat finis legis, nempe periculum infectionis, & odium Auctoris, quia Auctor ex lectione intelligens continentis, aut de Religione tractantis. Leander de censur. tr. 3. disp. 1. q. 5.

Sem-

lectio namque illa est materialis importans praecisè sonum articulatum verborum, quo pacto etiam à pittaco edi solet: hic locum habet illud Catonis, *Legere, & non intelligere, non efflegere;* per talem ergo lectionem, non periculum adest, nec communicatio cum haereticis in doctrina.

404 Si vero illum per notabile tempus retineat, peccat mortaliter, & incurrit censuram. 1. quia talis retentio est in periculum infectionis allorum, & in honorem Auctoris; 2. quia retentio per Bullam Coena independenter a lectione prohibetur, constat per particulari disjunctivam, *aut in num. 32. Legentes, aut retinentes.* Leand. de cens. tr. 3. disp. 1. quæst. 63.

405 Legentes curiositatis causa, aut observationis elegantiam, non exculantur, Leander de censur. tr. 3. disp. 1. q. 53. quia haec non libentiam à periculo infectionis. Tum quia prohibitio est absoluta, nec Bulla considerat effectum legentis, sed factum.

406 A censura excusat, qui librum haereticum alias sappè lectum, & mente retentum, memoria recitat, etiam ex malo fine, Leander cit. q. 56. Bord. in man. consule, sell. 49. n. 48. Navar. Fagund. Del Bene, & nonnulli alii apud eos, quia recitare non est legere, nec Bulla finem legentis, sed factum considerat.

407 Non excusat famulus, si legat de mandato domini, ipso domino audire volenti, si famulus, quod legit, intelligat, quia vere legit.

Excusat vero quis, si legat de mandato alterius, à quo prudenter grave damnum timet.

Bord. cit. nu. 41. Leander cit. q. 57. & alii, quia metus gravis cadens in virum constantem excusat a transgressione præcepti Ecclesiastici. Ita Leander cum permultis de censur. tr. 1. disp. 9. q. 25. contra Durandum, quia non potest de pietate S. Matris Ecclesia presumi quod velit præcepta sua cum gravi damno obligare, suasque penas ligare. Tum quia, qui ex gravi metu transgreditur, non censuratur.

De legentibus libros hereticorum.

408 Ipse haereticus, si suum librum haereticum continentem, aut de Religione tractantem legat, aut retineat, est pariter excommunicatus excommunicatione Coenæ, ex duplice titulo; videlicet tatione heresis, & ratione lectionis, vel retentionis libri haereticum continentis, aut de Religione tractantis. Leander de censur. tr. 3. disp. 1. q. 5.

419 Semper autem in lectione librorum prohibitorum est attendenda gravitas materiae, ubi commune est, quod legens partem notabilem, in qua non est error, peccat mortaliter, & censuram incurrit, si lectio sit sub censura prohibita; quia ob unum errorem totus liber est prohibitus, & sic quoad sui omnes partes; uti satis docte advertit Tamb. in 2. libr. Decal. c. 1. §. 7. n. 35. Quod si consulto legas paucas lineas illas, ubi est error, ob quem liber fuit prohibitus, peccas mortaliter, & respectivè censuram incurris: quia cum illæ lineæ sint tota causa prohibitionis, inobedientia erit gravis: si autem eas legas non consulto, sed casu, excusaris ob parvitetem materiae: v. n. 367.

Q U Ä R E S I.

420 An famulus legendu[m] hereticu[m] impulsu[m] a domino metu gravi cadente in viru[m] constan[t]em, incurrit censuram, si metu[s] sit incusus in contemptu Religionis, seu potestatis Ecclesie? Peccare mortaliter, sed non incurere censuram, tenet Candidus, & Salellus apud Leandrum de censur. tr. 2. disp. 9. q. 26. Ratio est, quia hic non peccat contra præceptum Ecclesiasticum de non legendis libris hereticorum sub poena censuræ; nam præceptum Ecclesiasticum non obligat cum tanto detimento: sed contra præceptum divinum tuendi fidem, & Religionem, quod obligat etiam cum periculo vitaे.

Resp. peccare mortaliter, & censuram incurre. Leander cit. Bord. in man. consult. sett. 49. n. 41. Villalob. Filliuc. & aliis permulti. Ratio 1. quia contemptus fidei est ab intrinseco malus, ut nulla ratione valeat cohonestari. Ratio 2. quia cum in tali casu iste obligetur sub mortali præcepto divino ad non legendum, prudenter præsumitur, quod etiam Ecclesia velit illum suo præcepto sub censura obligare.

Q U Ä R E S II.

421 An audiens aliud legentem librum hereticum incurrit censuram?

Negant Azorius, Sayrus, Graff. Laym. apud Leandrum de censur. tr. 3. disp. 1. q. 59. si audiat casu, aut si alium sua voluntate legentem ad audiendum accedit. Affirmant verò, si consilio, jussu, petitione, mandato inducat alium, ut sibi legat. Ratio est, quia qui per aliud facit, per se ipsum facere videtur, z. quia iste non se habet mere passivè, sed activè influendo, & idèo legit.

Absolutè affirmant Leander cit. q. 58. & 59. Suarez, & Roccafull. apud ipsum, sive audiatur casu, sive consilio, jussu, petitione, aut

mandato inducendo. Ratio est, quia lectio conflatur ex duplice actione, nempe ex prolatione, & perceptione verborum; adeòque audiens, cum percipiat verba, quæ profertur, dicitur lectio[n]em consummare, & sic legere completivè, 2. quia idem est periculum infectionis in audiiente, & legente.

Resp. quod audiens legentem librum hereticum, sive primo, sive secundo modo audit, peccat mortaliter, sed non incurrit censuram. Port. ver. Librorum prohibitio in adiit. num. 11. Tambur. lib. 3. Decal. c. 1. §. 7. numer. 32. Diana part. 1. tral. 11. ref. 33. & apud ipsum Filliuc. Sanchez, Bonac. & permulti. Ratio est, quia ex jure verba legis pœnalis sunt in propria, & stricta significatio accipienda.

Inde Tambur. cit. nu. 33. concedit, quod si dominus audiat famulum indoctum suo iussu legentem librum latinum prohibitum, neuter peccet, nec incurrit censuram: non dominus, quia non legit, nec dicitur cooperari peccato alterius, quia solum inducit famulum ad materiale lectionem, quæ non est prohibita: v. n. 403. non famulus, quia materialiter legit. Dicō tamen, famulum peccare mortaliter ratione cooperationis, si sit periculum infectionis in domino audiente; præfert si sciret, eum audire animo errore addiscendi.

422 Ad rationes oppositas: ad 1. primæ opinionis; in recepta regula, qui per alium facit, &c. factio non accepit propriè, & strictè, sed interpretatur per fictionem juris; delicta verò in ordine ad pœnas, præfertim censuras, non singuntur; hinc ex communis sententia, censura lata contra facientes, non afficit mandantes, consulentes, inducentes: &c. Bord. cit. n. 39. cum Bonac. q. 1. de cœf. p. 6. Barb. & aliis, inducens autem alium ad legendum: propriè non dicitur legere, quia (ut adverbit Bord. citat.) lectio est actus physicus vitalis, inducere verò est actus moralis.

Per hoc solvitur secunda ratio, quia iste se habet activè actione morali, non physica; physica autem quoad lectionem, quam audit, passivè se habet; ac prouinde propriè non legit.

423 Ad 1. secundæ opinionis: lectio quidem dicit duas actiones, prolationem scilicet, & perceptionem, seu intelligentiam verborum, qua tamen utraque sit in ipso profrente, quasi actus immanens. hinc ex defectu intelligentiae in ipso proferente, diximus n. 403. quod legens, & non intelligens, non est legens; ac prouinde à censura excusat.

Ad

De Denunc. ad edicta Inquisit. &c. Cap. X. 573

424 Ad 2. licet idem sit periculum infectionis in audiente, & legente, non sequitur quod audiens censuram incurrat, sicut legens, quia lex solum expressit legentes, non audientes; quod aperte demonstrat noluisse audiendum comprehendere: quia ex jure, si aliud voluerit, expressisset & in odiosis non valet argumentum de casu expresso ad casum non expressum, ex identitate, aut similitudine rationis: v. n. 499.

425 Ratio autem, quare lex legentes, non audientes expressit, potuit esse; quia leges non ad ea quærard, sed quæ perse, & sè contingunt, se referunt, leg. Nam ad ea, ff. de legibus; lectio verò libri hereticu[m] sè, auditio rati contingit; nam legens sciens se denunciandum, & puniendum, diligenter curat in occulto legere, ut à nullo audiatur. Certum namque est, ut audiens legentem librum prohibitum, teneatur illum denunciare, Bord. in man. consult. sett. 49. num. 40. & idèo lex fulminando censuram, legentes, non audientes expressit.

Q U Ä R E S III.

426 An legens librum hereticum in Gallia, Anglia, & aliis locis, ubi Bulla Cœna non est recepta, incidat in censuram?

REsp. negativè, Diana p. 1. tral. 11. ref. 35. Leander de censur. tral. 3. disp. 1. q. 51. Decanus, Sanchez, & quamplures apud eos: quia hoc est commune cunctis legibus humanis: hinc Decanus in summ. theolog. tral. 3. c. 6. q. 8. n. 4. ait, multos Catholicos in Germania excusari à censura, quia multis in locis Bulla usu recepta non est.

427 Non excusantur autem in locis illis, ubi Catholici sunt cum hereticis permixti, & Bulla est usu recepta; ubi Leander cit. addit limitatio[n]em Hurtadi de Mendoza, his verbis.

Ait enim, quod illi, ad quos non spectat tueri fidem in dictis Provinciis, publica disputatione, aut scripto, minimè possint tales libros legere, quavis sit cum animo errores confutandi; bene tamen illi, quibus incumbit fidei propagatio; quia tunc ipsa fides patetur damnum, cum libris hereticorum non inspettis, non possint illorum errores oppugnari: possunt ergo, immo & debent tales Doctores hujusmodi libros in dicto casu legere.

C A P U T X.

De retinentibus libros hereticorum.

428 **R**etinere dicitur; qui apud se librum habet, sive proprium, sive alienum, quovis modo illum habeat, sive commodatum,

sive ad ligandum, &c. sive retinet proprio, sive alieno nomine; quia Bulla non requirit, quod liber sit proprius retinentis, sed absolu te prohibet, ne retineatur, & retinens alieno nomine, verè dicitur retinens, Bord. cit. sett. 49. num. 14. & in Trib. fidei cap. 14. n. m. 72. etiamsi in aliena domo habeat, Busemb. lib. 7. c. 2. dub. 3. art. 5. num. 8. Bonac. tom. 3. disp. 1. quest. 2. punct. 4. n. 15. unde hic à censura non excusat.

429 Retinens ad confutandum, non excusat à censura, Bord. in man. consult. sett. 49. nu. 13. quia lex absolute prohibet, & factum respicit, non affectum: & intentio bona non potest cohonestare actum absolute prohibited. Potest autem hic à suspicione heresies defendere, si id probet, ostendendo confutationes ante inventionem librorum factas, Bord. cit. n. 74. quia non potest presumi suspectus de heresie, qui ex professo heresim impugnat: nec tunc adesse periculum infectionis constat contrario effectu, cum ex confutatione heresies extirpetur: quoniam nulla causa potest producere effectum sibi contrarium; unde sicut calor non potest causare frigus, ita nec confutatio heresies heresim: hinc ait Bord. cit. num. 75. Hic est singularis casus, ex quo ab excommunicatione non infertur ad suspicionem heresies, quia constat de ejus destructione.

430 Item non excusat à censura retinens, etiam si cognoscat, nullum esse subversionis periculum, 1. quia hac prohibito non solum est facta ob periculum, verùm etiam in odium hereticorum, Diana p. 6. tral. 6. ref. 49. adeòque etiam si cesset periculum, non cessat finis ad quatuor legis; de hoc punto latè agit Tambur. l. 2. Decal. c. 1. §. 7. n. 36.

431 Non excusat à censura Cœna asportantes de uno in alium locum, vel vendentes scienter libros hereticorum, Leander de censur. tral. 3. disp. 1. q. 88. quia nedum sunt retentores, sed etiam fautores hereticorum: excusat solùm, si illos asportent inclusos in capsulis, nesciendo ibi contineri libros hereticorum.

432 Nec excusat retinentes in Bibliothecis ad ornatum sine animo legendi. Leand. cit. q. 64. ob rationem n. 414. insinuatam.

433 Pro libris prohibitis, qui Bibliothecis Regularium forte retinentur, Bord. novissime in man. consult. de anno 1693. sett. 49. numer. 15. cum Del Bene vult censuram tantum incurrit Superiorum Monasterii, si libros Inquisitoris non configuet, minimè Bibliothecariorum, quia cùm libri sint incorporati Monasterio, Bibliothecarius solum dicitur eorum habere curam; aliud autem est cura, aliud

re-

retentio. Ita ille, qui censuram etiam bibliothecarium incurrere prius dixerat in Trib. fidei de anno 1665. c. 14. n. 73.

434 Non excusatur Religiosus, qui librum e bibliotheca extractum in sua camera retinet; etiam si de licentia superioris retineat; quia verè retinet, Bord. in Trib. fidei cit.

435 Inventus in domo cum libris prohibitis sibi ex hereditate relictis, suspectus non erit, si sit vir bona fama, nec alias super his, aut similibus inquisitus: sed presumitur ignorans, Bord. in man. consult. selt. 49. n. 73. Alberghinus c. 32. num. 24. Carea tis. 10. p. 4. n. 27.

436 Dans librum prohibitum habenti facultatem legendi, nec dicitur retinens, nec incurrit censuram, nisi prius legerit, aut retinuerit, Bord. cit. num. 31. contra Bonac. de censur. n. 17. quia recipiens, & tradens, sunt correlativi, relativorum autem pars est iudicium; unde si unus licet recipit, alter licet tradit.

437 Nec obstat, quod dominus amiserit jus, & dominium libri, quia non dat, ut suum, nec donat, sed consignat habenti facultatem legendi, qui postea teneatur illum Superiori consignare ad comburendum.

438 Libri igitur, statim ac sunt prohibiti, desinunt esse juris, & dominii habentis, sed sunt juris, & dominii Tribunalis S. Officii, in ordine tamen solum ad comburendos: & hoc pacto prohibito est quedam confiscationis species, Bord. cit. selt. 48. n. 42. Hinc habens librum prohibitum, illum alienare non potest, alteri dando, vendendo, &c. quia est fieri S. Officii, ut comburatur, Bord. selt. 48. n. 44.

439 Servus retinens pro domino habente licentiam, aut quis emens, vel ligans librum ad instantiam ejus, qui pariter licentiam habet, excusatur, quia licet retinet: nam cui conceditur aliquid, conceditur facultas adhibendi media ad ejus consecutionem: media namque sequuntur naturam sui finis, & ab eo regulantur, l. Oratio 16. ff. de sponsal. ita Bord. cit. selt. 49. n. 18.

Hoc autem dico verum de servo, si retineat praestando actualem famulatum domino, ut librum habeat, v. g. librum tamquam badius deferendo domino; minimè si librum in propria domo, aut in proprio cubiculo a domini cubiculo distincto retineat; quia licentia retinendi concessa domino non communicatur servis, nisi in quantum sunt media, ut dominus habeat; hinc si Superior Monasterii licentiam habeat retinendi libros prohibitos, non proinde potest subditus eosdem in propria camera retinere.

440 Qui statim ac cognovit librum esse prohibitum, illum donavit amico, qui haud amplius eum apud se habet, non incurrit censuram; quia verè non retinet. Bord. cit. nu. 20. Peccat autem mortaliter contra obedientiam ratione præcepti, quo illum consignare debebat Inquisitori.

Q U A E R E S.

441 Liber quidam Heretici de medicina transiens, aliquas tamen continens heres, fuit in duas partes divisus, & quia Petrus retinet partem illam, ubi heres non continentur, petit, an incurrit censuram Bullæ Cœna?

N Egat Ugolinus 2. p. de casibus reserv. p. pa, ver. Ac retinente num. 3. Suerojus in Bulla Cœna cap. 1. num. 180. apud Dianam part. 10. tral. 12. ref. 47. quia si una, vel altera heres, quæ continebatur in libro, inveniatur abrafa, aut ea folia detracta, ex ejus lectione, aut retentione non contrahitur censura; quia tunc liber non continent heres, nec adest periculum eam reperiendi: v. n. 358. & 359.

442 Secundò, quia ex communi cum Bonac. Sanchez, Durando, & Alberghino citat. sup. sub num. 359. si opus heretici pluribus constans tomis coeuntibus in unum volumen, quod unum, aut aliquas heres continet, dividatur in plures tomos, tunc non incurrit censuram Cœna: qui legit, aut retinet tomo illum, qui nullam continent heres. Pariter si liber heretici unum, aut aliquas heres continens, dividatur in plures partes; tunc non incurrit censuram, qui legit, aut retinet partem illam, quæ nullam continet heres.

Corroboratur paritas nam in hac re, vel attenditur periculum heres: & hoc æque in utroque casu evitatur: vel odium hereticorum, eorumque doctrinæ; hoc in neutro casu effugitur: igitur vel in utroque casu censura incurrit, vel in neutro.

443 Nec officit, quod pars illa sit pars libri heretici; quia si illa, etiam à libro est divisa, adhuc est pars libri, & inde sufficiens ad censuram, etiam folium à libro divisum erit pars libri, & inde sufficiens ad censuram; & tamen ex n. 469. qui unum, vel alterum folium à libro separatum legit, aut retinet, non incurrit censuram Cœna; quia ob divisionem, nec actu, nec potentia saltem proxima est liber.

444 Resp. eum incurtere censuram Bullæ Cœna. Leander de censur. tral. 3. disp. 1. q. 46. Bonac. Fagund. Trullench. & alii apud ipsum. Ratio est, quia ex num. 390. eo ipso quod

quod liber heretici continet unam heresim, hi namque omnes imprimere dicuntur & ad omnes censura Bullæ Cœna innodantur: ita Leander de cens. tral. 3. disp. 2. q. 82.

Transcribentes libros hereticorum, eamdem censuram incurunt, quia nulla est in substantia diversitas; imò sunt fautores hereticorum, cùm eos sic maximè adjuvent ad propagandos errores. Leander cit. q. 87.

445 Ad 1. rationem in oppositum dico, eam esse veram, si heres sit abrafa autoritate publica.

446 Ad 2. paritas quidem est valida, ut Diana cit. eam non solvat, nec opinionem respuat: sed disparitas est; quia, quando volumen conflatum ex pluribus tomis, dividitur in plures tomos, quilibet tomus jam divisus constituit per se unum librum, qui non dicit ordinem per se, sed per accidens ad alium tomum in ordine ad faciendum unum volumen, & librum; quoniam unus tomus solitariè perfectum constituit librum independenter ab alio tomo: non sic est in casu nostro, ubi non fit divisio unius libri in plures tomos, sed unius tomi in plures partes: quia supponitur, quod liber non constet pluribus tomis, & idèo qualibet pars libri divisa est per se ordinata ad comparem, & totum librum damnatum: ac proinde non obstante divisione pars retinet prohibitionem, & censuram, quam eam legens, aut retinens incurrit.

447 Ad 3. disparitas est ex num. 369. quia unum, vel alterum folium separatum est scriptum, non liber, nec pars libri potentia proxima: in casu vero nostro pars divisa, cùm non supponatur folium, sed volumen saltem unius quaterni, non est scriptum, sed in se liber, partialis tamen, quatenus est per se ordinata ad comparem, & totum.

Confirmatur. Folium, quia per divisionem à libro evadit scriptum, dicitur in potentia remota liber; igitur pars libri, de qua est sermo, quia per divisionem non evadit scriptum, retinet actum esse libri in se, & in potentia proxima esse libri totalis continentis heresim.

C A P U T XI.

De imprimentibus libros hereticorum.

453 Defendentes libros hereticorum, subdantur tantum Bullæ Cœna, non Bullæ Pi IV. aut Indicis: Quia in his nulla fit mentio de defendantibus.

454 Ex Bordon. in man. consult. selt. 49. num. 85.

Modi defendendi librum heretici sunt, si verbis, vel factis, aut scripturis exalteatur liber probando, quæ in eo scripta sunt, esse vera. Qui librum abscondit. Qui impedit, ne deferatur ad S. Officium, aut ne comburatur. Qui laudat opus, qui

*qui persuaderet non esse dignum combustionem, vel in
juste fuisse prohibitum.*

455 Excusatur, qui laudat stylum libri, vel ingenium Auctoris, vel bonam doctrinam, quæ in eo est, sed non quatenus in eo est. Item, si dicat, hic liber esset bonus, si non contineret heresim, Busemb. lib. 3. c. 2. dub. 3. art. 5. n. 8. Leander de censur. tr. 3. disp. 1. q. 94. & 95 quia hæc laudat secundum, sed non ut opera heretica, & sic non defendit librum heretici.

Absolutè laudans librum heretici, sanas continentem doctrinas simul & pravas, incidit in censuram, Leander cit. q. 96. quia illum simpliciter laudare est defendere.

QUÆRES I.

456 An laudans librum heretici ex professo de Religione tractantem, nullum tamen errorem continentem, incurrit censuram?

Affirmat Salelles 144. n. 197. quia hæc locutio: hic liber sectusa heresi, est optimus, non est dignus prohibitione, aut combustionem, tametsi nullo presente proferatur, magna est ejus laudatio; ergo aliqualis defensio.

457 Negant Leander cit. q. 96. & Bord. cit. n. 87. si laudatio sit operis in se; quia laudatio libri de doctrina libri in se bona, non est mala, nec prohibita; adeoque per se non continet defensionem libri, ut est ab Auctore tali, nempe heretico. Monet tamen Leander, ut laudatio non sit tanta, ut videatur Auctor & doctrina ejus simpliciter commendari.

458 Ad locutionem, quam adducit Salell. respondet Bord. cit. verba illa esse iniquam laudationem, si referantur ad Auctorem, minimè si ad opus in se spectatum, cum sit bonum. Et in foro externo (ait) acceptandum esse sensum, quem sic loquens declarat se intellexisse.

QUÆRES II.

459 Petrus nullum habens errorem in intellectu, sed verè Catholicus, ingenii tamen gratia, nullo presente edidit scripturam in defensionem libri heretici, quam nulli ostendit, sed apud se custodit. An incidat in censuram Cœnæ?

R Esp. affirmativè. Leander cit. q. 90. Constat ex verbis Bullæ sub num. 319. Quomodo liberi defendantes, ex quavis causa, publicè, vel occultè, quovis ingenio, vel colore.

QUÆRES III.

460 An censuram incurrit, qui solius disputationis gratia librum heretici defendit?

R Esp. affirmativè, Leander cit. q. 92. Sanchez, Trullench, & alii: constat ex verbis n. 459. relatis: *Quovis ingenio, vel colore.*

Hinc librum heretici defendere dicitur, & censuram incurrit, qui disputationis gratia doctrinam pravam talis libri rationibus confirmat, vel ad argumenta Catholicorum in libro relata solutiones dat; quas rationes, & solutiones non impugnat.

QUÆRES IV.

461 Petrus ei proposito quodam libro Calvini continentem heresim, dixit: volo defendere hunc librum esse bonum, & nullam continere heresim. An censuram incurrit?

Affirmat absolutè Castropal. tom. I. disp. 2. punct. 10. §. 2. n. 14. dicens, eum esse defensorem.

462 Resp. non incurrit, si præcisè stetit in sola voluntatis ostensione, Leander cit. q. 91. Bord. cit. n. 86. Sanchez, Fagund. & alii: quia Bulla exprimit factum, defendantes; velle autem facere, non est facere. Incurrit verò (ait rite Leander) si cum effectu defensionem sit aggressus, aut jam esset quasi in procinto paratus ad illam, provocans ad certamen volentes contrarium sustinere; quia hoc jam mortaliter defensio actualis reputatur.

CAPUT XIII.

De Libris prohibitis comburendis, aut expurgandis.

463 Libri perpetuò quavis causa prohibiti, sunt Inquisitoribus, aut Episcopis respectivè consignandi, juxta dicta superiori, sub termino præfixo in ipsa Bulla Urb. num. 340. quia tempus illud fuit appositum ad solicitandam consignationem, non ad terminandam obligationem, Bord. in man. consult. sett. 48. n. 38.

Dixi, sub termino præfixo in ipsa Bulla Urb. nisi aliud brevius tempus fuerit in editis Inquisitorum præscriptum, quod debet attendi: hinc in edito Inquisitorum Regni Siciliae pro consignandis expurgatori libris expurgandis, solum tempus quindecim dierum præscribitur.

464 Ubi nota, quod si potens librum heretici commodè intra duos dies consignare, illum non consignet, incurrit censuram Bullæ Cœnæ, ut retentor: v. n. 365.

465 Inquisidores, & Episcopi respectivè libros perpetuò quavis causa prohibiti,

tos

tos, quantocytus comburere debent, ex Bulla iii. & Pii IV. n. 305. relatam, da qua est difficultas. 1. quia Alex. VII. n. 332. relatus, omnes poenas in materia librorum prohibitorum reduxit ad poenas, & formam Bullæ Cœnæ, Indicis, & Pii IV. super confirmatione dicti Indicis edita, quæ incipit: *Dominici gregis.* Ubi non infligitur censura non consignantibus, sed retinentibus, aut legentibus.

466 Secundò, quia ipse Julius III. & Pius IV. relati (ut advertit fatis doctè Bord. c. n. 54. & Pueronus apud Dianam part. 10. tract. 18. ref. 46.) præfatis poenis afficiunt non consignantes, minimè ut non consignantes, sed ut retinentes, in quantum scilicet supponuntur retinere libros, quos non consignant. Constat ex ipsis verbis ejusdem Bullæ propè finem, his verbis:

Volumus autem, quod si, qui libros Lutheranos, seu altos preditos infra spatum, & terminum hujusmodi dictis Inquisitoribus consignaverint, nisi ipsi alias, quam ex retentione librorum hujusmodi heretici, seu de fide suspecti fuerint, eo ipso etiam absque aliqua desuper facienda abjuratione, à censuris, & poenis propterea forsitan incursis in utroque foro absoluti sint, & esse censeantur, pro ut nos, &c.

Pura igitur non consignatio, non afficitur censura; bene verò retentio; idque etiam de libris prohibitis primæ classis, & à fortiori.

468 Eadem ratione, non consignantes, sed comburentes libros Catholicorum, prohibitos, quia continent heresim, aut falsi dogmatis suspicionem, incurrint censuram Indicis, de qua n. 331. minimè ut non consignantes, sed ut notabiliter retinentes.

Constat ex tenore ipsarum prohibitionum librorum secundæ classis, nempe Authorum Catholicorum, & novissimè ex prohibitionibus, quas fecit Innoc. XI. Una, Cum sicut accipimus, die 16. Sept. 1680. alia, Cum sicut nobis 26. Febr. 1687. Ubi sub excommunicatione majori interdict lectionem, & retentionem quorumdam librorum; deinde absque ulla expressione censuræ præcipit, ut qui eos habuerint: *Teneantur tradere, atque consignare locorum Ordinariis, vel Inquisitoribus, qui exemplaria sibi tradita illico flammis aboleri current.*

471 Resp. comburentem per se ipsum librum heretici, peccare mortaliter; non esse autem suspectum de heresi, & nullam censuram incurrit. Bord. cit. num. 53. & alii apud Leandrum cit.

Probatur: peccat mortaliter, quia contra præceptum obedientiæ.

Non est suspectus de heresi, quia comburendo non amat, sed odit heresim.

Non incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ, quia Bulla Cœnæ relata n. 319. solum exprimit legentes, retinentes, imprimentes, & defendantes libros hereticorum, & nullam mentionem facit de comburentibus.

472 Non incurrit excommunicationem Ju-

Examen Ecclesiast.

Oo QUÆ-